

sic organizing documents reflecting financial and economic activity, sources of information on economic crimes in organized groups, identify the types of documents, reflecting and retaining financial and economic relations between business entities in which distinguishes groups and subgroups. There are sixteen types of documents based on the proposed forensic classification, which are characterized by the structure, distribution and volume of communication concepts determined by the dividing base. They are the following: organizational and legal documents; constituent documents; regulating; administrative; accounting (calculation) documents; documents reflecting the financial activities; documents reflecting the formation of stock market securities; documents reflecting the base, order and procedure of privatization of the state and municipal property; documents reflecting economic activities; documents reflecting the use of budgetary funds; contracts and other obligations; documents of the accounting personnel; documents of the state control; law enforcement documents; electronic documents; documents regulating the rules of mobile communications, computer technology, machine carriers information. These types of documents are divided into groups based on their information content.

It is recommended that an investigator makes an inspection and examination of the documents with a specialist. Consultations with the experts, which are properly organized, create the conditions of choosing the correct direction of the investigative work over the case, establish relationships with the other forms using special knowledge, including the choose of the examination objects, the documentary sources while studying economic crimes, the determination of the auditors issues, the preparation the questions to the experts.

УДК 343.14

О. В. Баулін
кандидат юридичних наук, доцент,
викладач відділу підготовки прокурорів
з нагляду за додержанням законів органами,
які проводять оперативно-розшукову діяльність,
дідання та досудове слідство

Національна академія прокуратури України

ПОНЯТТЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

У статті на підставі аналізу положень теорії кримінально-процесуального доказування щодо правової природи доказів, основних наукових поглядів стосовно визначення поняття доказів та його структури у кримінальному судочинстві розкрито зміст і позитивне значення елементів легального поняття доказів, яке є закріпленим у чинному Кримінальному процесуальному кодексі України.

Поняття доказів належить до фундаментальних правових категорій, з якими генетично пов'язується уся історія кримінального судочинства з моменту його зародження і до теперішнього часу, оскільки давно відомо, що за своєю природою кримінальний суд як певна розумова операція є неможливим без доказів [1, с. 29-30]. Це поняття багато в чому визначає пов-

новаження і зміст діяльності слідчих, прокурорів, суддів та інших учасників кримінального провадження, воно знаходить відображення у нормах Конституції України і положеннях міжнародних документів. Від правильного розуміння цього поняття зазначеними суб'єктами залежить реалізація кримінально-правової політики держави, виконання завдань кримінального провадження та забезпечення міжнародних стандартів кримінальної юстиції в Україні.

Згідно з ч. 1 ст. 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Не зважаючи на наявність такого визначення поняття доказів і певне відокремлення законодавцем від доказів їх процесуальних джерел, якими є показання, речові докази, документи і висновки експертів (ч. 2 ст. 84 КПК України), щодо розуміння поняття доказів немає єдності процесуалістів, а відтак воно по-різному тлумачиться в слідчій та судовій практиці. На сьогодні з цього приводу існує, як мінімум, три основні наукові позиції:

Перша, докази – це фактичні дані, отримані у передбаченому кримінально-процесуальним законом порядку, на підставі яких слідчий, суд, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [2, с. 83].

Друга, докази – це нерозривна єдність їх змістовної сторони (фактичних даних, тобто відомостей, які дають можливість встановити факти, які є предметом доказування) та їх процесуальних джерел (форми, що являє собою належний порядок отримання фактичних даних та їх фіксації) [3, с. 180-181].

Третя, докази являють собою органічну єдність фактичних даних, отриманих і закріплених у відповідній процесуальній формі, а також їх процесуальних джерел, на підставі якої сторони кримінального провадження, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження і підлягають доказуванню, та яка визнана доказом уповноваженими суб'єктами доказування, слідчим суддею та судом [4, с. 16].

На наш погляд, друга позиція є більш прийнятною, оскільки процесуальні джерела доказів є ні чим іншим, як процесуальною формою існування і зберігання відомостей про факти як доказів у кримінальному процесі. Без втілення в цю процесуальну форму, фактичні дані не мають значення доказу, а порушення процесуальної форми їх залучення до сфери кримінально-процесуального доказування призводить до визнання доказу недопустимим. Застосоване у цьому контексті поняття процесуальної форми, акумулює в собі усі вимоги законодавчої регламентації порядку кримінального провадження, як загальні, так і спеціальні, у тому числі щодо правил, процедур,

послідовності, строків проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, що прямо або опосередковано пов'язані зі збиранням (формуванням), перевіркою та дослідженням доказів під час досудового розслідування і судового розгляду, їх закріпленням у процесуальних актах, а також порядок прийняття і оформлення компетентними суб'єктами рішень з окремих питань доказування і у кримінальному провадженні в цілому.

Формування доказів здійснюється під час пізнавально-посвідчувальної діяльності уповноваженого суб'єкта і завжди включає перетворення слідів злочину шляхом втілення їх у належну процесуальну форму на показання, речові докази, документи і висновки експерта.

Процесуальна форма покликана забезпечити надійність кримінально-процесуального доказування. Щодо кримінально-процесуальних доказів, то для кожного їх виду (відповідно до переліку процесуальних джерел) чинним законодавством передбачено особливості порядку його формування та збереження. Підстави, умови, процедура, послідовність процесуальних дій та прийняття рішень із «входження» до матеріалів кримінального провадження фактичних даних, надають їм процесуальної форми конкретного виду доказів.

Слід зазначити, що окремі науковці критично ставляться до необхідності регламентації у кримінально-процесуальному законодавстві доказів і їх джерел. Деякі з них вважають, що це призводить до невинного спрощення сутності доказу як «невхопного юридичного феномену», який треба сприймати не лише у момент його «виникнення», але й з огляду на подальшу перспективу, тобто як на те, що є власне в процесі формування доказів, так і на те, що вже є його результатом [5, с. 9-13]. Інші, – що у праві, яке вважається цивілізованим, немає положень, якими встановлюється цінність кожного доказу, як це було в часи інквізиції, але її осячі вуха стирчать у тих нормах КПК, які зберігають запозичений (з невеликими варіаціями) із середньовіччя принцип фіксування недоторканного переліку джерел доказів, тобто їхніх матеріальних носіїв [6, с. 152]. До того ще додають, що для суду у правовій демократичній державі не існує доказів, які мають наперед встановлену силу, і так само для нього у законі не потрібно встановлювати перелік джерел, із яких вони можуть бути отримані, оскільки збереження у новому процесуальному законодавстві джерел, у яких «містяться» докази, є продовженням законодавчо існуючого анахронізму, породженому формальною теорією доказів, від якої відійшли у 1864 році з прийняттям Статуту кримінального судочинства, але яка була реанімована у радянський період [7].

Проте, не зважаючи на певну привабливість цієї концепції й відсутність у законодавстві більшості країн західної Європи нормативного визначення поняття доказів, потрібно пам'ятати, що у кримінальному судочинстві докази мають вирішальне значення для встановлення особи, яка вчинила злочин, та застосування до неї справедливого покарання або інших заходів кримінально-правового впливу, і саме тому в Україні, як і в деяких інших державах Європи (Молдові, Латвії тощо), закон містить визначення поняття доказів і

встановлює вимоги щодо порядку їх формування та використання у кримінальному провадженні.

Основа гносеологічної характеристики поняття доказів, складає філософське вчення про відображення, як загальну властивість матерії [8, с. 20-30], згідно якого відбувається залишення слідів будь-якого злочину, як певної реальної події на предметах матеріального світу і в свідомості людей. За допомогою цих слідів стає можливим встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження. Тому, уповноважені суб'єкти кримінальної юстиції повинні виявити, знайти сліди, що залишилися внаслідок вчинення злочину, і привести їх у належну процесуальну форму, а вже потім використовувати їх, як докази у кримінальному провадженні. Не випадково законодавець після того, як у ч. 1 ст.84 КПК України навів визначення доказів, у ч. 2 цієї ж статті дає вичерпний перелік процесуальних джерел доказів.

Як і будь-яке відображення, доказ завжди складається з образу того, що відображається, і форми, тобто способу існування і прояву відображення. У зв'язку з цим не зовсім правильно розуміти під доказами лише зміст відображення, – фактичні дані про обставини кримінального правопорушення. Відомості про обставини злочину, що збереглися в пам'яті людей і на предметах матеріального світу, можуть бути використані, як докази під час кримінального провадження, лише якщо вони містяться у визначених у законі формах.

Отже, поняття доказів є структурованим. При цьому, серед науковців не має єдності щодо кількості і сутності елементів його структури. На думку одних, це поняття включає: 1). фактичні дані (відомості про факти, інформацію), що мають значення у кримінальному провадженні (зміст); 2). Процесуальну форму їх закріплення (спосіб існування у матеріалах кримінального провадження); 3). носій відомостей (зовнішній вираз); враховуючи, що усі вони перебувають у взаємозв'язку та у своїй єдності утворюють поняття доказів [9, с. 177-178]. На думку інших, взаємозв'язок зазначених трьох елементів є окремим четвертим елементом – умовиводом, як формою логічного зв'язку між всіма елементами, і тільки наявність їх комплексу утворює доказ у кримінальному процесі [10, с. 61].

Доказ слушно вважають складною юридичною конструкцією, в системі якої функціонує пізнавальний, інформаційний і нормативний блок елементів [11, с. 104-105]. Пізнавальний (гносеологічний) блок включає факт, який доказується; факт, який доказує; висновок про зв'язок між ними. До інформаційного блоку відноситься інформація про факти, дані; носії (джерела) інформації про ці факти, фактичні дані, відомості про факти. До нормативного – уповноважені законом суб'єкти, закріплені в законі форми, дії, процедури та ін. вимоги щодо формування, існування та використання в кримінальному процесі доказів. І це закономірно, оскільки, механізм утворення слідів кримінального правопорушення пояснюється положеннями з теорій пізнання, відображення та інформатики. Але в законі одною дефініцією охопити усі

ці складові неможливо, і тому сформульоване у ст. 84 КПК України поняття доказів містить найважливіші із зазначених елементів, що визначають їх зміст і форму, а наявність інших впливає із вимог інших норм інституту доказового права.

В перспективі може бути сформульоване більш досконале нормативне визначення поняття доказу і всіх його основних властивостей з фактичним закріпленням в КПК України так званого «складу доказу» [12].

Встановлення реальної дійсності в кримінальному провадженні здійснюється опосередковано, оскільки, кримінальне правопорушення для тих хто неупереджено досліджує його обставини є завжди подією минулого. Безпосередньо слідчими, прокурорами та іншими уповноваженими суб'єктами здійснюється лише діяльність зі збирання (формування), перевірки і оцінки фактичних даних про злочин, що вже стався. Якщо зазначені суб'єкти безпосередньо були учасниками або очевидцями події злочину, то у кримінальному провадженні в силу вимог інституту відводу (ст.ст. 75, 77 та деякі інші § 6 Глави 3 КПК України) вони втрачають свої повноваження і беруть в ньому участь як потерпілі та свідки.

Окремі автори вважають за можливе і безпосереднє пізнання щоразу слідчим, прокурором, слідчим суддею та судом деяких фактів, які й після того, як вчинено кримінальне правопорушення, продовжують існувати у незмінному вигляді або якщо і дещо змінилися, то не втратили все ж важливих для них якостей. На їх думку, таке «безпосереднє пізнання сторонами кримінального провадження може відбуватися у рамках кримінального процесу при виконанні певних процесуальних дій, а саме огляду, освідчування, обшуку, пред'явлення для впізнання» [9, с. 177-178]. Проте, незважаючи на безпосередність сприйняття учасниками зазначених слідчих (розшукових) дій певних фактів, як об'єктивних наслідків злочину, вони (події, обстановка, предмети, дії тощо) так чи інакше, що вже залежить від способу, повноти, якості та інших властивостей фіксації під час проведення цих дій, «процесуально виокремлюються» з реальної дійсності із певним суб'єктивним контекстом. У подальшому за результатами таких дій навіть та особа, яка їх проводила і особисто спостерігала певні явища та вилучала конкретні предмети, у доказуванні оперує не цими явищами і предметами, як фактами, а процесуально оформленими відомостями про них.

Свого часу вже було переконливо доведено, що під час кримінально-процесуальної діяльності слідчі, прокурори і судді оперують не фактами, як явищами і подіями реальної дійсності, які об'єктивно не можливо приєднати до матеріалів кримінального провадження, а лише відомостями про них (в тому числі й про властивості предметів матеріального світу), які зафіксовані у встановленому законом порядку в протоколах слідчих та судових дій [13, с. 120-124; 14, с. 78-80].

Як зазначалося, матеріальні та ідеальні сліди залишає по собі будь-яке кримінальне правопорушення, оскільки неминучими наслідками суспільно

небезпечного впливу правопорушника, поведінка якого проявляється у формі дії або бездіяльності, завжди є зовнішні зміни на об'єктах навколишнього середовища (предметах, речах тощо) та у свідомості людини. Власне, взаємодія предметів, явищ і станів є первинними джерелами (носіями) слідів, але їх не слід плутати з джерелами доказів. Процес трансформації зазначених слідів у докази врегульований у КПК України. Він здійснюється шляхом реалізації відповідних правовідносин, пов'язаних із збиранням (формуванням) уповноваженими суб'єктами кримінальної юстиції доказів. Це відбувається під час здійснення процесуальної діяльності слідчим, прокурором, слідчим суддею і судом та закінчується тієї миті, коли отримані відомості закріплюються та/або залучаються до матеріалів кримінального провадження одним із передбачених у законі способів.

Під носієм фактичних даних (відомостей, інформації про факти), слід вважати те, що може бути засобом відображення, фіксації, виразником чогонебудь. Носієм слідів події злочину виступають об'єкти неживої природи або предмети, що можуть бути засобом сприйняття, фіксації та збереження доказової інформації. Ці об'єкти можуть мати вигляд офіційних і неофіційних документів, перебувати у твердому, сипкому або газоподібному стані (поверхня ґрунту, стіна або підлога у приміщенні, взуття, одяг, ніж, скло, аркуш паперу, сторінка паспорту тощо). Завдяки проведенню огляду місця події, обшуку та інших слідчих (розшукових) дій фактичні дані про них та їхній зміст і властивості (у тому числі і про ознаки носія та умови зовнішнього середовища і його вплив) стають предметом кримінального процесуального дослідження і фіксуються у відповідних процесуальних документах та додатках до них (протоколи слідчої дії, журнали судового засідання, реєстри матеріалів досудового розслідування тощо). Стосовно показань носієм фактичних даних є жива особа, яка зберігає ці дані у своїй свідомості завдяки пам'яті й здатна зовні відобразити їх словами, реченнями, промовою як більш складною мовною конструкцією, або у інший спосіб, якщо у неї є вади мовлення (наприклад, знаками німих). Поява нових видів інформації зумовлює специфіку їх збереження та передачі через носії, вироблені з урахуванням останніх досягнень інформатики, документалістики та криміналістики.

В статтях 103, 104, 105 та інших статтях глави 5 Розділу I КПК України, встановлені загальні правила фіксування кримінального провадження, які також розраховані на процес збирання (формування) доказів. Ці правила містяться і в нормах, що регулюють проведення слідчих (розшукових) дій, а також в нормах деяких інших інститутів кримінально-процесуального права.

Від надійності носіїв фактичних даних залежить якість сприйняття, збереження та відтворення інформації про кримінальне правопорушення у знаковій формі, що зумовило необхідність визначення науково-технічних вимог, які забезпечать бездоганне існування конкретного виду інформації на певному носії. Ці вимоги повинні враховувати слідчий, прокурор, слідчий суддя та суд при отриманні й оцінці нових видів інформації, з тим щоб їх

якісний з точки зору повноти сприйняття зміст був безпосередньо пов'язаний з науково-технічними можливостями носія. Такими вимогами є: 1) можливість тотального сприйняття інформації про кримінальне правопорушення носієм; 2) збереження носієм цієї інформації без пошкоджень і перекручень; 3) можливість адекватного відтворення інформації про кримінальне правопорушення з носія.

Треба мати на увазі, що доказ є категорією об'єктивно-суб'єктивною [15, с. 30]. В силу цієї природи наявність органічної єдності фактичних даних та їх процесуального джерела не призводить до автоматичного набуття ними статусу доказу в кримінальному провадженні, оскільки це вимагає відповідного визнання за рішенням уповноваженого суб'єкта кримінальної юстиції (слідчого, прокурора, судді, суду). За закономірностями обігу інформації в соціумі фактичні дані не існують без суб'єктів, які їх сприймають та транслюють. Зміст інформації, що циркулює в ході кримінального провадження, залежить від позиції суб'єктів, які її отримують. Таким чином, одні й ті самі фактичні дані може визнавати доказами одна чи навіть обидві сторони процесу, але не визнавати їх такими суд, і навпаки.

Не завжди докази є чимось сталим протягом всього кримінального провадження, на початкових його етапах їх можуть залучати до системи доказів, якими встановлюється певна обставина кримінального правопорушення, а на наступних, навпаки, їх взагалі не сприйматимуть як докази. Це, пов'язане з реалізацією закріпленої у ст. 23 КПК України засади безпосередності дослідження показань, речей і документів судом, який, за загальним правилом, не може прийняти їх як докази, якщо вони не були предметом його безпосереднього дослідження. Отже, зафіксовані у відповідних протоколах допитів і додатках до них показання допитаних слідчим або прокурором осіб (потерпілого, свідка, підозрюваного) можуть використовуватися для доказування тих чи інших обставин під час досудового розслідування, але не у судових стадіях кримінального провадження.

Від кримінально-процесуальних доказів, слід відрізнити іншу інформацію, яка циркулює у кримінальному провадженні; аргументи сторін і думки осіб, які здійснюють кримінальне провадження; судження про ймовірність певного розвитку подій або взаємозв'язку явищ; логічні докази, як логічно-розумові операції доведення певної тези завдяки аргументів і демонстрації. Якщо умовно процес доказування у конкретному кримінальному провадженні визначити, як логічну операцію, що завершується демонстрацією – вироком суду, наведені у ньому докази відіграють роль аргументів-доводів. І у такому контексті докази у кримінальному провадженні розглядають як засоби логічно-розумового доказування [16, с. 27]. Однак, у будь-якому випадку фактичні дані для того, щоб стати доказами повинні мати певні властивості, що з'ясовуються слідчим, прокурором, слідчим суддею або судом під час їхньої оцінки, а саме: належність, допустимість, достовірність і достатність.

Таким чином, сформульоване у ст. 84 КПК України поняття доказів містить найважливіші елементи, що визначають їх зміст і форму, а наявність інших впливає із вимог інших норм інституту доказового права, зокрема, і вимог щодо належності, допустимості, достовірності та достатності доказів.

Докази у кримінальному провадженні являють собою нерозривну єдність їх змістовної сторони – фактичних даних, що дають можливість встановити обставини, які є предметом доказування, та їх процесуальних джерел – форми, що являє собою встановлений кримінальним процесуальним законом порядок отримання цих фактичних даних, включаючи і їх процесуальну фіксацію.

Перелік посилань

1. *Кистяковский А. Ф.* Общая часть уголовного судопроизводства: лекции 1874 г. Киев, 2005. 118 с.
2. *Молдован А.В., Мельник С. М.* Кримінальний процес України. Київ, 2013. 368 с.
3. *Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Туманяц А. Р.* та ін. Кримінальний процес: підручник / за ред. В. Я. Тація. Харків, 2013. 824 с.
4. *Погорецький М.* Теорія кримінального процесуального доказування: проблемні питання // Право України. 2014. № 10. С. 12-23.
5. *Гмирко В.* Кримінально-процесуальні докази: поняття, структура, характеристики, класифікація: конспект проблемної лекції. Дніпропетровськ, 2002. 63 с.
6. *Розовский Б. Г.* Ненаучные заметки о некоторых научных проблемах уголовного процесса. Луганск, 2004. 600 с.
7. *Лобойко Л. М.* Реформування кримінально-процесуального законодавства у частині регламентації окремих питань доказування // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2011. № 2 (4). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n2/111mopd.pdf>
8. *Шейфер С. А.* Собираение доказательств в советском уголовном процессе: методические и правовые проблемы. Саратов, 1986. 171 с.
9. *Рожнова В. В., Савицький Д. О., Конюшенко Я. Ю.* та ін. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина). Київ, 2012. 280 с.
10. *Луценко В. М.* Кримінально-процесуальні докази: гносеологічна природа та понятійна структура // Право і безпека. 2006/5'3. С. 59-62.
11. *Гмирко В.* Легальне визначення "загального" поняття доказів: чи зберігати у новому КПК // Право України. 2003. № 11. С. 101-106.
12. *Ляш А. О.* Поняття доказів у кримінальному процесі // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2012. № 2(6). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12laoukp.pdf>.
13. *Михеенко М. М.* Доказывание в советском уголовном судопроизводстве Киев, 1984. 134 с.
14. *Стахівський С. М.* Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія. Київ, 2005. 272 с.
15. *Сергеева Д. Б.* Визначення результатів негласних слідчих (розшукових) дій речовими доказами у кримінальному провадженні: проблемні питання // Актуальні питання доказів та доказування у кримінальному процесі: Зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 лютого 2015 р.). Київ, 2015. С. 28-30.
16. *Погорецький М. А.* Нова концепція кримінального процесуального доказування та її реалізація у чинному КПК України // Актуальні питання доказів та доказу-

вання у кримінальному процесі: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 лютого 2015 р.). Київ, 2015. С. 22-27.

ПОНЯТИЕ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ

О. В. Баулин

В статье на основании анализа положений теории уголовно-процессуального доказывания о правовой природе доказательств, основных научных взглядов на определение понятия доказательств и на их структуру в уголовном судопроизводстве раскрыто содержание и положительное значение элементов легального понятия доказательств, закрепленного в действующем Уголовно-процессуальном кодексе Украины.

Среди основных точек зрения современных украинских процессуалистов на понятие уголовно-процессуальных доказательств, наиболее обоснованной является та, согласно которой, они представляют собой органическое единство фактических данных, позволяющих установить обстоятельства, что входят в предмет доказывания, и их процессуальных источников.

Не смотря на некоторую привлекательность концепции о нецелесообразности закрепления понятия доказательств в процессуальном законе, которой придерживаются некоторые ученые, и отсутствие его нормативного определения в законодательстве ряда стран западной Европы, в статье отмечается, что поскольку доказательства имеют решающее значение для установления лица, совершившего преступление, и назначения ему справедливого наказания или иных мер уголовно-правового воздействия, в Украине, Молдове, Латвии и некоторых других европейских государствах, закон содержит определение доказательств и устанавливает требования к порядку их оформления и использования в уголовном судопроизводстве.

Доказательство справедливо считают сложной юридической конструкцией, в системе которой функционирует познавательный (гносеологический), информационный и нормативный блок элементов. Первый блок включает факт, который доказывается; факт, который доказывает; вывод о наличии связи между этими фактами. Ко второму относится информация о фактах, данные, носители (источники) информации об этих фактах, фактические данные, сведения о фактах. К последнему - уполномоченные законом субъекты; закрепленные в процессуальном законе формы, действия, процедуры и иные требования к формированию, существованию и использованию в уголовном процессе доказательств. Это закономерно, поскольку механизм образования следов уголовного правонарушения объясняется положениями из теорий познания, отображения и информатики. Однако в законе одной дефиницией охватить все указанные составляющие невозможно, поэтому сформулированное в статье 84 УПК Украины понятие доказательств содержит наиважнейшие из названных элементов, определяющих их содержание и форму, а наличие иных элементов структуры доказательства вытекает из требований других норм института доказательственного права.

CONCEPT OF EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

O. Baulin

The article is considered the analysis of provisions of the theory of criminal procedural proof on the legal nature of evidence, the basic scientific views relating the definition of the concept of evidence and their structure in criminal proceedings, the content and the positive significance of elements of the legal concept of evidence which are enshrined in the current Code of Criminal Procedure of Ukraine.

Among the main points of view of the modern Ukrainian scientists as to the notion of criminal procedure evidence, the most grounded view is that evidence is the connected unity of the actual data allowing establishing the circumstances that belong to the subject of proof, and their procedural sources.

Despite some attractiveness of the concept of inappropriate fixing evidence concepts in procedural law, and some scientists stick to it, the absence of its regulatory definition in the legislation of a number of Western European countries, the article notes that the evidence is crucial to identify the person who committed crime and for the appointment of a just punishment or other measures of criminal law, so in Ukraine, Moldova, Latvia and other European countries the law contains a definition of evidence and establishes requirements to the order of their registration and the use in the criminal proceedings.

The proof is rightly considered a complex legal structure in which the system operates cognitive (epistemological), and the regulatory information block of elements. The first unit includes a fact that can be proved; a fact that proves; a conclusion of the association between these facts. The second unit includes the information about the facts and data; data carrier (sources) about these facts, the evidence and information about the facts. The last unit entities the subjects authorized by law; enshrined in the procedural law the forms, actions, procedures and other requirements for the formation, existence and use of evidence in the criminal proceedings. This is natural, since the mechanism of formation of a criminal offense is explained by provisions of the theory of knowledge, display and informatics. However, it is impossible to cover all these components in one definition, therefore, the concept of proof formulated in Article 84 of the Code of Criminal Procedure contains the most important of the mentioned elements that determine their content and form, and the presence of other elements of the structure of the proof follows from the requirements of the other norms of the Institute of evidence.

УДК 343.98

О. В. Літвінова
викладач кафедри криміналістичних експертиз

Національна академія внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ТЕОРІЇ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: МЕТОДУ ТА МЕТОДОЛОГІЇ

У статті проаналізовано зміст термінів «метод» та «методологія» як основних понять теорії судової експертизи. Вказується різниці між цими поняттями. Аналізується змістова відмінність термінів методу, прийому, способу і операції. Визначається функціональна спрямованість цих понять.

У теорії судової експертизи, як і в інших галузях науки, завжди є такі поняття, які відносяться до переліку основних. До них належать поняття «метод» і «методологія».

Незважаючи на значну кількість праць за цією тематикою, єдиного підходу до визначення «методу» та «методології» немає. Наприклад, ряд авторів